

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 18. kimovca (septembra) 1850.

List 38.

Zavolj ribštva.

Še zmirej se semtertje sliši od prepirov zavoljo ribštva. Ker pa ti prepiri večidel le iz tega izvirajo, de ljudje postav ne poznajo in de mislijo, de stare ribške pravice so overžene (vzdignjene), damo še enkrat na znanje: de stare postave za ribške pravice še zmirej veljajo. Kdor je imel tedaj poprej pravico do ribštva, jo ima popolnoma še zdej, in jo bo tako dolgo obderžal, dokler ne pride nova postava. Kdor se tedaj podstopi, kakor koli to pravico žaliti, lastniku ribštvo braniti ali poškodovati, se pregreši zoper postavo, zapade kazni in mora storjeno škodo povrniti. Ako se pa primeri, de opravičeni lastnik ribštva ptuje zemljiše ali grunt brez potrebe poškodje, naj se poškodovani pri vradli (gosposki) pritoži, de se mu škoda poverne, — nikdar pa si ne sme sam siloma pomagati. Samolastna pomoč s silo je v taci zadevah vselej pregreha zoper postavo, zato ker le postavi gré oblast, vsacimu, ki se poškodovaniga misli, pomagati. Kam bi svet prišel, če bi sila veljala! Divjaki bi spet postali, in vse bi moglo pod zlo iti. Spoštovanje obstoječih postav je povsod pri omikanih ljudstvih državna zapoved vsacimu, naj bo minister ali nar nižji delavec. Premenitev postav pa, ki niso dobre ali pravične, se zamore dokončno le v državnim zboru s poterjenjem Cesarja zgoditi.

Prijazen opomin kmetam.

S žalostjo večkrat vidim, pa tudi od več strani slišim, kako scer bistroumni ljudje, po hudobnih zapecljivcih oslepljeni, v svojo veliko škodo jim podeljene prerajtvila dozdanjih grajšinskih davšin in naznanilo tistiga dela (tala), ki ga bodo imeli vsako leto plačevati, ali pa odkupšino, namreč za vsak krajcar dvajsetico, pri cesarskim davkarju (frankarju) položiti, nespametno proč mečejo in zaničujejo.*) Velika pomota je, ako kdo misli, de to prerajtvilo ne bo za nobeno rabo več, ali pa de še clo zna kterimu kaj škodovati. To prerajtvilo stopi za naprej na mesto poprejšnih gosposkinih ali urbarskih bukvic. Kakor je bilo treba do zdaj pokazati bukvice per vsaki cenitvi (šačilu) gruntov ali zemljiš, ali kader je kdo iskal posodila, ali kader je nesel davk odpravljat, tako bo zanaprej tega prerajtvila potreba. Posebno ga bo treba, ako se kdo izmed vas pred ali potler pomisli, se za vselej odkupiti. Na tem prerajtvilu bode davkar prej jem odkupšine poterdil in dovoljenje dal v gruntnih bukvah zamerk vpisati, de je zemljiše odkupljenca prosto vsiga gosposkiniga odrajtvila. Kdor ne bode imel tega porajtvila pri teh priložnostih, si ga bo primoran za lepe denarce in z dostimi poti omisliti.

*) Sèm ter tjè se iz teh prerajtvil clo tako norca delajo, de jih za strašila po polji obešajo. Pis.

Tedaj sami pomislite, ali ni bolj pametno, od odškodovavnih komisij brez plačila (v darmo) prejete prerajtvila hraniti!

Pa še eno nemarnost me zlo boli vsak hip slišati, namreč de kmetje zaničujejo jim ponudeno dobroto pri zastankih od léta 1848, in de skor vsi pravijo: „kar bojo drugi storili, bomo tudi mi.“ Le pomislite, koliko plačila vas po tem čaka! Kdor je kaj dolžan ostal že pred létam 1848, bo mogel ta stari dolg po stari rajtingi plačati. Po tem pa še pride plačati za léta 1848, 1849 in 1850 po novim precenjenju urbarski davk in desetino. Čeravno bo to razdeljeno na mesce, se bode vender veliko nabralo. Zakaj tedaj zaničujete dobroto, po kateri se vam ponuja deseti del davka od léta 1848 perjenjati (dolpustiti). Te zastanjke bi vender lahko ob enim plačali, ker ste svoje zemljiša tri léta brez vsih gosposkinih odrajtvil vživali; po tem bote za naprej ložej svojim dolžnostim dohajali. Pomislite dobro kaj delate. Pozni kès bo zastonj!

J. O.

Kaj kmetje v neki vasi storé, de bi se njim les ne kradel.

(Po Jad. Slav.)

(Dalje.)

„Rada bi besedico s Stropnikom kremljala.“

„Tu sim; kaj hočeš?“

„Ne zamoremo nikakor več se spaziti. Mož mi je že štirinajst dni bolan v postelji; stareji otroci so v službo stopili; nar mlaji leži v vročnici, druga nemata obuvala, nisem več kos, kruha in derv pripraviti, moram starega in mlade gladu umreti pustiti, ako ne najdem nobene pomoči.“

„Saj dobite milostinjo.“

„Kam pa denem ta dva beliča? — V derva ne morem hoditi; zaslužiti si tudi nič; in če imam dva beliča, kje pa si bom derv za nju kupila? Po sežnji jih reveži ne moremo kupovati! In bolnega moža, in ubogega revnega čerčiča domá! Da bi jih ljubi Bog hotel vse k sebi vzeti!“

Rudniku se je serce topilo.

„Hlapec! obleci se, in porini gród (točke) derv Malnikarci v hišo; vzemi tudi hleb kruha, in naj ti moja žena vrečico moke da.“

„Ženka se med desetsto blagodari zmuza; kmetje se debelo gledajo.“

„Vidite, da se mora pomagati; siromaštvu se mora tudi pomagati. Od tega vendar drugobart; danas se bomo le od kradenja lesa pomenkovali. Pa kako? kako? to mi možgane meša.“

„Sim se spomnil, kakor na primer, mesta C —, ko je rekla, da derv kupiti ne more, ker jih po sežnji jemati ni kos. Peljal sim, bo kar tri leta, ko je ravno taka huda zima bila, seženj derv v mesto C.“